

ABONAMENTELE

Pentru Sibiiu:

1 lună 85 cr., 1/4 an 2 fl. 50 cr., 1/2 an 5 fl., 1 an 10 fl.
Pentru ducerea la casă cu 15 cr. pe lună mai mult.

Pentru monarhie:

1 lună 1 fl. 20 cr., 1/4 an 3 fl. 50 cr., 1/2 an 7 fl., 1 an 14 fl.

Pentru România și străinătate:

1/4 an 10 franci, 1/2 an 20 franci, 1 an 40 franci.

Abonamente se fac numai plătindu-se înainte.

TRIBUNA

Apare în fiecare zi de lucru

INSERTIUNILE

Un șir garmond prima-dată 7 cr., a doua-oraă 6 cr.
a treia-oraă 5 cr.; și timbru de 30 cr.

Redacția și administrația: Strada Măcelarilor nr. 21.

Se prenumără și la poste și la librării.

În București

primește abonamente Ioan Bianu, profesor, București.
Calea Victoriei nr. 135.

Epistole nefrancate se refușă. — Manuscripte nu se înapoiază.

Un număr costă 5 cruceri v. a. sau 15 bani rom.

Invitare de abonament

la

„TRIBUNA“.

**Cu 30 Septembrie v. 1893
expiră abonamentele pe luna Sep-
tembrie și pe cuartatul III.****Domnii abonații sunt rugați
a grăbi cu reînnoirea abonamen-
telor lor pentru regulata expediție
a foil.****Abonamentele se fac prin
mandate postale și numai pentru
un timp, care începe cu prima și
se termină cu ultima lunii după
stilul vechiu.**Abonamentul lunar costă . . . 1 fl. 20 cr
Abonamentul trimestrial costă . . . 3 fl. 50 cr.**Este în interesul dlor abo-
nati, ca adresele să fie însemnate
cât se poate de corect și legibil.
Domnii abonați vechi sunt ru-
gați a lipi pe mandatul postal
adresa tipărită dela fâșiile, în
care li-s'a trimis „Tribuna“ până
acum.**

Administrațiunea.

Hieronymi despre Români.

I.

„Dacă nu vom recunoaște
aceste aparențe cu deplină
obiectivitate, fără ori-ce pa-
timă, binevoitori a crede, că nici-
când nu vom afla remediile de
vindecare“.

Cu intenție scoatem mai întâiu la
iveală aceste cuvinte, rostite de mi-
nistrul nostru de interne în discursul
seu care l-am înregistrat în nrul de ieri,
și prin care și-a precizat atitudinea de
șef al administrației statului, față cu
ceștia română. O facem aceasta pe
principiul: *noblesse oblige*. Ca Români
numai cu satisfacție am putut lua act,
că Excelența Sa, după multă amar de
vreme, ni-s'a prezentat ca cel dintâiu,
care dela înălțimea fotoliului ministerial,
a declarat că voește să fie obiectiv

față cu noi, și a recunoscut că obiecti-
vitatea neturburată de patimi de ori-ce
fel, este indispensabilă pentru a pute
rezolva în mod satisfăcător cestiunea
românească.

Și recunoaștem cu plăcere, că dl
ministru nu numai în teorie a proclamat
aceste principii, ci s'a încercat și în
practică a se conduce de ele. În adevăr
întreg discursul său răsuflă un aer de
obiectivitate, care mult, foarte mult
contrastează cu enunțările anterioare
în această materie ale colegilor
sei actuali și expirați.

Recunoaștem că aceasta ne obligă,
și drept mulțumită ne vom silii și noi,
ca discutând la rîndul nostru enunțări-
ile ministrului, să fim tot atât de
obiectivi.

Firul roșu al discursului ministerial
ni-se pare următorul: Politica de naționalități
a guvernului voește ca toți cetățenii
patriei, fără deosebire de limbă, să fie
credincioși fi ai statului și se conlucre
la înflorirea patriei. Acest scop trebuie
urmărit, deși o parte a inteligenței
române stă pe basa programului din
Sibiiu, ear' alta, mai mică, voește
chiar înființarea unui stat național
român, din toate teritoriile locuite de
Români.

Pe cei dintâiu, care voesc auto-
nomia Ardealului și administrație
organizată după teritoriile de limbă,
fi vom combate cu toată asprimea
legii, ear' celor din urmă li-am tăiat
și le vom tăia toate firele care îi
leagă cu România.

Majoritatea însă a poporului român
este inteligentă, harnică, blândă
în fire și ușor de guvernat. Pe aceasta
trebuie să o câștigăm câtă vreme
agitatorii au încă puțină influență
asupra ei. Spre acest sfârșit trebuie cău-
tată rădăcina răului și trebuiesc apoi
aplicate mijloace pozitive, cum sunt
dotarea preoților și a învățătorilor,
aplicarea tinerilor inteligenți în funcțiuni,
ca să nu fie siliți a emigra, îmbunătățirea
administrației, ca poporul să prospereze,
să se ferească și astfel să nu fie accesibil
pentru agitațiuni etc.

Ne oprim mai întâiu la partea
aceasta din urmă a discursului ministrului
de interne.

Ea fără îndoială denotă un mare
progres în modul de a privi cestiia
naționalităților.

Și cu deosebire aici contrastul este
imens între vederile dlui Hieronymi și
cele susținute până la dînsul de corifeii
politici ai tuturor partidelor maghiare.

Până acum frazele stereotipe erau:
Românii sînt mulțumiți cu stările de
lucruri create lor sub stăpânirea maghiară,
și numai o mână de „agitatori fără
inimă“ fac zarvă din profesiune, din
pofță de câștig. Nicăiri în lume naționalitățile
nu se bucură de atîta libertate ca în
Ungaria. Statul acesta este stat național
maghiar; cui nu-i place să meargă în
România, sau dacă rămâne aici, va fi
strivit îndată-ace cutază a face gură.

Aceste tradiții, parte mincinoase,
parte barbare, dl Hieronymi le-a abandonat
în discursul său. El destul de lămurit
recunoaște, că în adevăr Români
au legitime cuvinte de a fi ne-mulțumiți
cu situațiunea ce li-s'a creat.

Recunoaște că administrația este
pocătoasă, că Românii nu află dreptate
la direcțiile terii, care toate fiind
exclusiv maghiare fi dau dreptul să se
plângă, că statul maghiar îl nedreptățește.
Recunoaște mai departe, că pentru
sucescena inteligență a poporului român
nu este teren de activitate în Ungaria,
ceea-ce face că mii de bărbați instruiți
au fost siliți să se expatrieze pentru a-și
câștiga pâinea. Recunoaște că societatea
maghiară este prea exclusivistă, prea
fudulă față cu Românii, care astfel
numai respinși au putut fi de cătră
tot ce este maghiar. Recunoaște în fine,
că statul n'a dat nici un sprijin școalelor
și bisericilor române, așa că clerul și
învățătorii noștri, aviați numai la
puterile proprii ale poporului sărac și
împovărat de greutatea publice, tînjesc
în săracie și trebuie să fie cuprinși de
nemulțumire.

Cu alte cuvinte dl Hieronymi recunoaște
o bună parte a gravaminelor noastre
naționale. Ba nici nu se mulțumește cu
atîta, ci declară hotărît, că aceste rele
trebuiesc sate prin mijloace pozitive,
căci numai așa se poate ajunge la
rezolvarea cestiiei.

Adevărat că ni-ar fi părut bine,
dacă dl ministru ar fi spus apriat care
sînt aceste mijloace pozitive? Care legi
existente voește să se modifice și ce

legi nouă voește să creeze spre acest
sfârșit? Căci aceasta d-sa n'a spus-o,
ci s'a mărginit numai la generalități,
din care cu greu se poate concluda la
planurile concrete ce guvernul va fi
avînd în această privință.

Dar' să zicem că în curînd ministrul
va veni cu proiecte concrete în direcția
schițată prin enunțările sale de sub
întrebare. Noi am dori să o facă, și
credem a-l pute asigura, că din parte
românească nu va întâmpina nici o
greutate în această activitate a sa.

Va să zică această parte a enunțări-
iilor dlui ministru poporul românesc
o poate lua cu plăcere spre știință.
Rămîne numai, că în curînd să-i vedem
consecvențele puse în lucrare, cu bună
credință și cu receruta bunăvoință. Sub
aceste condiții recunoaștem și noi, că
ceștiunea românească se va apropia
foarte mult de rezolvarea ei definitivă.

Românii, ca popor de ordine, ale
cărui calități bune dl Hieronymi singur
le recunoaște, nu voesc privilegii, ci
numai dreptate. Ei nu vor să stăpînească
și să asuprească pe nimenea, ci numai
să-și elupte și să-și asigure garanțiile
de existență și dezvoltare. Ei mai
presus de toate nu sînt conduși în
luptele lor nici de patimi nici de ură
de rasă, ci numai de legitimul sentiment
al apărării și conservării naționale.

Și de aceea din momentul ce guvernul
din Budapesta se va arăta dispus a
le recunoaște gravaminele îndreptățite
și a le oferi mijloacele de îndreptare,
nu Românii vor fi aceia care să respingă
mîna frățească, numai că în adevăr
sinceră și frățească să fie.

Ținem a constata acestea, în special
pentru domnul Hieronymi, care deși
se silește a fi obiectiv față cu Românii,
totuși, după-cum se vede, este foarte
neorientat asupra sentimentelor și
aspirațiilor lor.

Altecum n'ar pute să vorbească așa
cum a vorbit despre programul nostru
național, despre partidul nostru național
și despre ceea-ce Maghiarii s'au obișnuit
să înțeleagă sub irredenta română.

Dar' despre acestea în numărul
viitor.

FOIȚA „TRIBUNEI“.

La Sfânta Sofie.

(Un paradox occasional.)

O libertate, — a zis în calea la moarte o
jertfă, —Ce tiranii sevrănesc oamenii 'n numele tău!
Înțelepciune înseamnă „Sofia“ știți pe
grece:Uf! și ce prost mai e marele ei sacerdot!
Leat, 26 Septembrie 1893.

Delta.

Seghedinul.

(Impresiuni).

A neboj sa Seghedina.

Sv. Hurban-Vajanski.

VI.

Facem revoluțiune! răsună din
toate părțile. Era o idee care zăcea în aer,
nime n'a cutezat să o exprime, dar' fiecare o
simțea, și acum exprimată toți se aflau prietenii
vechi cu idea. Jola Gyerek își perduse
cumpătul de fericire. „Revoluțiune!“ singurul
ideal al vieții, unde poți face scandal,
poți face ce vrei, căci e „revoluțiune!“
Entusiasmul, focul lui nu mai cunoștea
mărgini. Strigătele aprobătoare se terminaseră
de mult și el încă tot urla: „facem revoluțiune“,
simțeau cu toții că și-a intrat în
elementul de viață. Cea, care nu cugeta
și judeca, so înțelege urla după el. Așa s'a
terminat prima ședință. În meritul cestiunii
nici n'am mai putut intra. Astfel între chioate,
strigături și erupțiuni de complăcere se fă-
cuseră 9 oare.

Atunci un sunet sinistru produse pentru
moment tăcere.

Un orologiu care în decursul zilei nu
l-am auzit sunând, bătea 9 oare, încet ca-
dențat dar' puternic suna...

În momentul următor apare sergentul la
ușe, comunică că e la 9 oare și provoacă pe
„domni“ să-și reocupe celulele.

— Mergem, dar' mîne facem revoluțiune!
strigă Jola Gyerek.

— Facem revoluțiune — răspunse corul.

Președintele, fără să-și iee „noapte
bună“ eșise gînditor, după el Danton cu
zimbet rece pe buze. Jola Gyerek întonase
din nou cîntecul festiv „Tara ra bum di
ey“ și eșl urmat de toți ai sei, ear' eu am
rămăs singur cu prietenul meu Hurban.

Din coridor se auzia încă sîlbatecul
cîntec:

„Veseli din gură cîntăm
„Revoluție-arangiem,
„Hosentrager mar“ și mic
„Nu ne temem de nimic.

„Tara ra bum di ey,
„Vai de noi și vai de ei,
„Tara ra bum di ey
„Tara ra bum di ey“.

— Ce zici la treaba asta? mă întrebă
prietenul.

— Eu nu zic nimic — răspunsei dus
pe gînduri, idea revoluțiunii îmi plăcea,
posibilitatea și verosimilitatea ei însă îmi
părea dubie.

— Ei! vom vedea mîne, n'avem să ne
cugătăm mult, ci avem să facem... dar' vom
vedea mîne ce zice Hosentragerul, eu tot cred
încă că ne face ordine... Noapte bună!
— Noapte bună!

Hurban eșl. Ușa se închide, aud o cheie
învîrtindu-se în zar, urmată de sunetul unei
întregi legături... sinistre sunete.

Acum eram prizonier solitar. Sunetul
cheilor mă deșteptase din seria de idei ce urmă-
riam și îmi atrase atențiunea la trista realitate...

Și ușa celulei mele încuiată! Va să zică
cinci porți sînt de lipsă ca să mă separeze
de lume. Cinci porți!... Dar' bine, de ce?
Am comis vre-un delict grav? Sînt vre-un
fugar nemernic, care trebuie păzit cu mijloace
atît de extreme? Nimic din toate acestea.
Apăratură-mi-am o noaptea cu cînte și drept
recunoștință sînt aruncat în temniță... și pă-
zit, grozav de păzit... cinci porți...

Nu puteam însă urmări firul ideilor.
Auziam de pe coridor pașii măsurați ai „că-
prarilor“, auziam cum se trîntiau pe rînd
ușile, același sunet de chei, căte un chiot
isolat... încetul cu încetul se făcu tăcere.

Priviam în jurul meu, un fum gros
umplea odaia, pe jos o mîrdărie, semn viu
al „ședinței“, ce numai cu 5 minute mai
înainte fu împrăștiată de năpraznicul sergent...
Merg la fereastră, o deschid și îmi vir
tîmplele capului între ferele reci ca să-mi
răcoresc puțin capul inferbentat.

Deodată tresar, un sunet înspăimîntător
se aude din celalalt cap al edificiului.

Era Jola Gyerek, care striga căt îl
ținea gura: „Sveti bácsi, Sveti bácsi!“
(Așa numiau colegii pe Hurban.)

— Was ist mein Kind? întrebă blînd
Hurban prin fereastră.

— Morgen wir mochen revolutio!

— Gut mein Kind, wir „mochen!“

— Aihai! chiue încă odată tribunalul
dela fereastră și tăcu.

Se stîng luminările pe rînd, și în scurtă
vreme totul era cuprins de o tăcere binefă-
cătoare.

Zic „binefăcătoare“, căci simțiam
în întreg organismul meu influența liniști-
toare a tăcerii. Fără multe svîrcoliri me în-
păcasem cu idea „închiderii“, singur idea
„revoluțiunii“ mă preocupă.

Cuvîntul e ușor de exprimat, pătrunzi
ușor înțelesul și scopul — nu vezi însă mi-
jloacele, modalitățile clar — nu știi cum să
o pui la cale... Simțiam însă că e singurul
expedient, cere îți poate ușura soarta și
acest simțământ nu era individual, era co-
mun, al tuturor, deși până în acea seară nu
l-a exprimat nime... Trebuie că la toate
revoluțiunile din lume este așa. Astăzi când
privești punctele aceste sîngeroase în istoria
omenimii le vezi ca rezultante necesare ale unei
stări de lucruri insuportabile, vezi clar con-
dițiunile care au provocat acest act desna-
dăjdut al celui slab contra celui tare — con-
temporanii însă n'au știut nici-cînd asta, ci o
simțiau numai. Păharul suferinței se umple,
nemulțumirea crește mereu, de 100-ori
ai crede că trebuie să isbucnească, dar' nu,
cei chinuți sufer... sufer, tac... Dar' cu
cât tac mai mult, cu atît înghit mai mult...
Ești aproape să-ți perzi credința în puterea
proprie, devii pesimist, decepționist și căte
„filosofii“ negre, întunecoase află în toate te
aprofundezi, mîngîindu-te cu convingerea:
„n'ai ce face, trebuie să suferi“... Simți însă
că e ceva în aer, apasă ceva greu, foarte
greu asupra sufletelor, dar' se tăce, nu zice
nime nimic...

Din când în când se lățește căte o
„știre oarbă“, se povestește că acolo și

Statul maghiar este un stat
de drept?

Deși cu arme inegale, noi luptăm cînstit,
luptăm pe față, căci dreaptă e lupta noastră
și dreptatea și adevărul sînt armele cu care
noi luptăm!

Adversarii nostri, pe care forța împe-
jurărilor i-a făcut stăpîni pe soarta terii,
neputînd ține lupta dreaptă cu noi, ne atacă
hoțeste prin minciună, fraudă și calumnie,
aceste sînt armele lor.

Mai ales de cînd cu prezentarea Me-
morandului român la Viena, Maghiarii au de-
venit peste măsură cutezători în calumii și
denunțări.

Satisfăcuți atunci și îmbătați de bucu-
rie, că Monarchul cedă guvernului maghiar,
n'a dat audiență deputațiunii române, ei au
rămăs desilusionați, cînd abia după un an
Maiestatea Sa însuși vine între Români și-i
asigură de grația și iubirea Sa părintească,
reprobînd în cuvinte aspre șovinismul ma-
ghiar.

Desavuați acum din partea Coroanei
chiar, Maghiarilor nu le mai rămînea alta
pentru acoperirea șovinismului lor, decât să
năsocească cele mai tendențioase și mișelești
calumnii în contra Românilor, sperînd că în
chipul acesta le va succeda a ne ponegri în
aintea Monarchului, eară ei, copii răsfățați,
vor pute și mai departe să-și facă mendrele.
Încercările lor însă au avut un rezultat sdrobi-
tor pentru ei: perfectă lor demascare. Ma-
ghiarii scornesc, că cu ocazia zilei onomastice a
Țării, Românii din părțile Beiușului vor
să se răscolească asupra lor. Două companii de
soldați sînt mobilizați pentru înfrînarea re-
belilor, cînd colo ce se vezi? Toată rebeli-
nea era născocirea fisolăgîrului, care căuta
să-și facă reclamă patriotică.

La Boroșineu Maiestatea Sa Monarchul
e întîmpinat cu entuziasm și strigări de „să
trăească“ de cătră populațiunea română, dar'
la parte se aude și o voce izolată strigînd
„Abzug!“ Presa maghiară pune această crimă
de leșă maiestate în sarcina țeranului român,
pe cînd autorul era un „patriot“ maghiar,
farmacist în Cermei, în contra căruia chiar
Românii din Ineu au făcut arătare criminală.

Pe linia dela Boroșineu spre Boroș-Șe-
biș, pe unde avea să treacă trenul regal, în-
tr'un loc lipsesc trei șurupuri dela șine. Presa
maghiară alarmează opiniunea publică din
țeară și toată Europa, că Românii au plănuit
un atentat în contra Împăratului, cînd la
urmă se constată că șurupurile au fost scoase
dela locul lor de un cantonier maghiar, cu ce
intenție numai el va fi știind, căci nu credem

acolo s'ar fi revoltat niște oameni, ori că ar
fi fost un „măcel îngrozitor“, toți se
înfoarează, o bucurie dulce te cuprinde cînd
se desminte știrea. Se înțelege — cugeti
în tine — cum se și putea, e timp de pace,
și o revoluțiune nu e cu puțință. Știri de
aceste „oarbe“ se ivesc și dispar, și nu
poți bine cerceta, că cine anume le pune la
cale, unde răsar, ce fond real au... deo-
dată numai — nici nu știi cum, cum nu, te
pomenești în mijlocul revoluțiunii și chiar
atunci cînd credeai, că pacea e mai asigu-
rată...

Și revoluțiunea are totdeauna pentru
cei asupriți un efect bun, ori-ce va fi resul-
tatul faptic... este un privilegiu mare, unde
sufletele se pot descărca... Durerea, înghi-
țită atîta amar de vreme, suferința mută
care te apasă la pămînt și care te amenința
cu perire sufletească... deodată isbucnește,
se exprimă în fapte, în fapte care judecîndu-
le cu mîntea rece te înfoarează... atunci
însă le afli de firești, de necesare, căci în ele
își recăștigă sufletul ear' liniștea, ear' forța
necesară pentru muncă și ori-ce ar fi urmă-
rile faptice... vitalitatea individului, popo-
rului sau clasei s'a întărit și poate suferi din
nou cu mai multă putere sufletească, până
cînd odată fi va răsări și un soare mai vesel,
până cînd va vedea o zi mai senină...

Demult stînsesem deja lampa și încă
tot urmăream în creierul meu agitat psiholo-
gia revoluțiunii, tablou după tablou
din istoria omenimii îmi trecea înaintea ochi-
lor și dispărea, toate le înțelegeam, numai
prezentul nu-l puteam cuprinde...

Bill—A.—Zam.

să fi fost în interesul patrioților cu cultul lui Kossuth, ca cercetarea să meargă prea în detaliuri.

Insultați zilnic în simfoniile patriotice, violența în onoarea națională, pentru noi nu sunt nici remedii de drept, nici for de apelație, care să ne facă dreptate. Stăm sub povara cruntului adevăr exprimat în proverbul maghiar: *Meghalt Mátyás, oda az igazság!* A murit Matia și dreptatea cu el a perit din Țeara-Ungurească!

Jelindu-ne și protestând înaintea Europei, singurul for la care ne mai putem plânge, în contra nelegiuirilor și despotismului cu care tratați suntem, guvernul nostru ne acuză de nedrept și debitează prin presa lor „patriotică”, fără a roși, neadeverul, că în Ungaria domnește cea mai perfectă libertate și egalitate de drept între cetățenii statului, fărăosebire de naționalitate.

Dar dacă libertate avem, și dacă libertatea este, după știința dreptului modern, un drept absolut și imprescriptibil al omului de a-și pute desvolta facultățile sale fizice, intelectuale și morale, independent de ori-ce constrângere exterioară; și dacă egalitatea e facultatea pentru fiecare om de a-și desvolta facultățile sale, astfel după-cum D-zeu i-le-a dat, în măsură egală cu ceilalți oameni: atunci cum se concordă cu principiul libertății și egalității cunoscuta axiomă de stat în Ungaria: *Minden ember legyen ember és magyar?* acel program al lui Kosztenszky, acceptat și de ministrul ungar de interne, de a nimici naționalitățile nemaghiare, a le despoia de naționalitatea lor? Cum acele legi excepționale, care siluesc pe cetățenii nemaghiari a-și desvolta facultățile sale fizice și intelectuale, nu după individualitatea lor, adecă după-cum D-zeu li-a dat, ci după firea și spiritul Maghiarului? Este libertate politică acolo, unde prin legi create anume, se impune naționalităților nemaghiare limba și cultura maghiară, contrare firii și individualității lor naționale?

În Grecia antică cetățeanul încă se ridicase la sentimentul libertății sale, dar această libertate, în loc de a fi înțeleasă ca un drept înăscut și inviolabil al omului, fu acceptată ca un dar conces de stat, care putea să absoarbă libertatea, cum absorbia personalitatea cetățeanului. Omul nu era considerat în anticitate, decât ca mediu pentru saluta statului, statul era totul. După principiile moderne însă fericirea individuală este scopul și toate instituțiile societății trebuie să concure la fericirea individului.

Intocmai ca Grecii înainte de acestea cu 2500 de ani, Maghiarii ungurească, ca scop suprem, ideea de stat, „*magyar állam eszme*” în care naționalitățile nemaghiare menite sunt a dispărea, ca într-un cazan, ori a se mulțumi cu existența ce o vor merita din grația statului maghiar!

Acceptat odată principiul acesta în organizațiunea socială, statul ne va înfățișa tabloul unei aglomerațiuni de oameni, între care o clasă, rasa maghiară, pretinde a domina prin descendență în puterea dreptului istoric, o teorie a școlii istorice, răsturnată prin școala raționalistă, care a proclamat suveranitatea dreptului umanitar în societate!

Pretenția la o stare privilegiată și de dominațiune este o vedită atentațiune la libertatea și egalitatea oamenilor în societate. Statul nu este o aglomerație de indivizi, unde se dominează dreptul celui mai tare, ci o reuniune de oameni, locuind un teritoriu determinat, trăind într-o comuniune permanentă de legi, de drepturi, de datorințe de foloase și de sacrificii. „*Populus autem non omnis hominum coetus quoque modo congregatus sed coetus multitudinis juris consensu et utilitatis communione sociatus*.” (Cicero de Repub.)

Maghiarii închipuindu-și a fi singuri statul, au deviat dela dreptul, după care trebuie a se governa societatea. Si în aplicare dreptul nici nu e în Ungaria ca în alte state constituționale, *ars aequi et boni, ci ius quod jubet*, consistând în prescripțiuni de autoritate, care reprimă libertatea naționalităților, încât dreptatea și libertatea, care domnesc în Țeara-Ungurească, cu drept cuvânt se pot numi „*magyar igazság, magyar szabadság*”, adecă dreptate și libertate, care există numai pentru Maghiari.

Naționalitățile nemaghiare nu numai de acele drepturi și libertăți se pot bucura, care le acordă purtătorii puterii legislative și executive, adecă Maghiarii. Chiar legile sunt făcute, nu pentru-ca să asigure drepturi și libertăți deopotrivă pentru toți cetățenii, ci ca să asigure supremația rasei maghiare. De aci lupta intensivă între cetățenii statului, nemaghiarii luptând pentru egalitatea drepturilor, ear Maghiarii pentru conservarea privilegiilor și hegemoniei lor în stat.

Acum că stau în fața mișcării energice a naționalităților, care își reclamă drepturile de liberă dezvoltare, Maghiarii, cuprinși de frică și de temere de a-și pierde preponderanța și starea privilegiată, au devenit despoți și

tirani. Perchisițiunile și inchișițiunile, procesele de presă, amenziile și întemnițările nu mai au sfârșit!

Tabloul tiraniei lui Tiberiu, care-l face cu colori atât de expresive Saint-Evremond (*Réflexions sur divers génies du peuple romain*) este tabloul înspăimântător al situațiunii în care ne aflăm sub guvernul maghiar.

„Până aici”, zice St. Evremond, „ați văzut crime, însoțite de gelosia unei politici amăgitoare, acum însă e cruzimea pe față și tirania declarată. Nu se mulțumesc numai a părăsi maximele cele bune, dar încă desființează și legile cele bune, și în locul lor fac o mulțime de altele nouă. Totul este crimă de lesă maiestate. Odiuoră se pedepsea o adevărată conspirațiune, astăzi se pedepsește vorba inocentului, rău explicată. Plângerile lăsate nefericitorilor pentru mângăierea durerilor lor; lacrimile, aceste expresiuni naturale ale durerilor noastre; suspinele ce ne scapă din piept fără voința noastră, simple priviri — toate devin funeste. Naivitatea discursurilor exprimă planuri rele, discreta tăcere ascunde în sine ură intenționată. În mijlocul acestor nevoi, dacă pericolul de apăsare te face să te temi, atunci îți ia temerea ca un semn de o conștiință înspăimântată, care, trădându-se pe sine, dă pe față ceea-ce ai făcut sau voești să faci. Dacă treci de un om cu curagiu sau tărie de caracter, atunci te ia drept un cutezător capabil de a întreprinde totul. A vorbi sau a tăce; a avea frică sau speranță: totul este o crimă, totul merită ultimul supliciu.”

Ultimul supliciu! Eată ceea-ce presa maghiară cere cu insistență și justiția maghiară între aplauze frenetice aplică asupra Românilor, Slovacilor și Sârbilor, care au curagiu și bărbăția de a spune pe față durerile, suferințele și aspirațiunile poporului asuprit, și a pretinde, ca principiul libertății individuale să fie aplicat și la individualitatea naționalității, cum o recomandă aceasta altă-dată și un profund cugetător maghiar și bărbat de stat, baronul Eötvös. (*A nemzetiség kérdése*.)

Fată cu volnicile și tiraniile ce le săvîrșesc, Maghiarii au privilegiul a se pune la adăpostul legilor cu aparență justiției. Și „nu poate fi tiranie mai crudă decât aceea care se exercită sub umbra legilor, și cu colorile justiției”, zice Montesquieu.

Libertățile politice în stat, după nemuritorul autor al „*Spiritului legilor*”, se pot asigura numai prin mijlocul constituțiunilor libere, unde nimeni nu abuzează de libertate și de putere. Ear ca constituțiunea să fie liberală și abuzul de putere prevenit, trebuie a separa puterea executivă de cea legislativă, și mai presus de toate, puterea executivă să nu aparțină nici unui corp de partid.

În Ungaria separațiunea aceasta este numai la aparență, căci în faptă „Turcul te bate, Turcul te judecă”. Maghiarii fac legile, Maghiarii le și aplică. În respectul naționalităților: parlament, administrație și justiție sunt una, urmărind aceeași (intă: maghiarizarea, ori extirparea lor! De unde apoi acea nedreptate strigătoare la cer, că sub cuvânt de „agitatori naționali” și de „trădători de patrie” sunt condamnați cu aparență justiției, cetățeni, care după legea morală și după dreptul etern sunt nevinovați!

Unei politici bune însă nu-i poate lipsi elementul moral: „*Ceui qui voudront traiter séparément la politique et la morale n'entendront jamais rien à aucune des deux*”, zice Rousseau; adecă: cine voește să trateze deosebit politica și morală, nu va înțelege nici-odată pe nici una. (Emil cart. IV.)

Iubitori de binele și fericirea patriei, dar nu mai puțin iubitori de libertate, noi le aducem aminte concetățenilor nostri maghiari, stăpâniți situațiunii, memorabilele cuvinte ale celebrului economist Michel Chevalier: „Un om, un popor poate de fală să se proclame liber. Pentru-ca să fie însă în adevăr liber, și pentru-ca libertatea, după-ce au obținut-o, să nu fie spulberată de venturi, trebuie să știe comanda pasiunilor sale, a modera și a regula instinctele sale, a respinge iluziunile, a cunoaște și a evita eroarea, în fine a întrebuița cu perseverență și cu facilită facultățile sale pentru sine și pentru semenii sei.”

Quod uni iustum, alteri aequum! Fără dreptate nici D-zeu nu poate să guverneze, a zis înțeleptul Plutarh.

Noi dreptate pretindem.

Sau Români ne pierdem, sau Români trăim!

Aderență condamnațiilor nostri.

Dlor Drd. A. C. Popovici și N. Roman.

Pășiti numai înainte, Voi luceaferi ai neamului românesc, și fiți mândri a fi martiri a 3 milioane Români. Lumea condamnă oribila justiție maghiară. Cu credință în Dum-

nezeu și neamul Vostru, cu resignațiune nu-mai înainte! Noi Vă urmărim! Trăească națiunea română!!!

Beba-veche, 7 Octomvrie 1893.

Cei mai devotați:

Andrei Văcărescu, paroh, Dimitriu Blaga, preot ort. rom., Ioachim Muntean, învățător gr.-or., Mihail Stanciu, învățător, Petru Muntean, pedagog absolvent, Pavel Minda, econom, Pantelie Iena, zidar, Ioan Muntean, econom, Ioan Gavrilă, econom, Lazar Pistru, econom, Dimitrie Chinda, mare proprietar, George Gavrilă, econom, Nicolae Chinda, econom, Teodor Ianculescu, econom.

Doamnei Maria A. C. Popovici.

Eu sî per, eu nici-odată
Vie-o lume încruntată,
Vie valuri chiar de foc
Nici că m'or clăi din loc.
Căci Român sînt în putere
Și Românii n'aveți nu pere.
V. Alexandri.

Îți admir curagiu și tăria sufletească cu care ai stat înaintea călăilor scumpului Tău soț.

„Nu v'etemeți Români”, ai zis Tu când jurații din Cluj au rostit judecata nedreaptă asupra scumpului Tău soț, „că cu Voi e Dumnezeu”. Aceste vorbe sublime ne vor fi credeul, ear Tu vei fi farul luminător pe marea suferințelor noastre, la care cu drag vom privi de azi înainte.

Fii mândră, scumpă soră, că poți să suferi pentru un popor apăsător de un neam nedemn de secolul al 19-lea. Fii mândră că ai de soț pe un Gracch al Românilor. Ear noi femeile române și soții nostri ne închinăm Vouă, martiri scumpi ai românimii.

Căleii din Cluj voit-au a Vă da lovitură de moarte, spre nefericirea lor însă ei nu știu ce fac, ei acum sînt orbi, orbiți de șovinism și pe lângă aceea nepricepuți s'ermanii. Ei nu au învățat nimic, ei au uitat chiar și istoria. Ei cugetă că prin întemnițarea soților nostri își vor asigura viitorul? Deșeară speranță!...

Din întunerecul temnițelor răsări-vă soarele libertății poporului român, precum din afunzile Bastillei eșit-a libertatea popoarelor Europei.

Scumpul Tău soț nu va peri nici în temniță, pentru-ca Românul nu pere, ear noi femeile române, de acum înainte mai cu dinadinsul vom grijă ca focul vestalin al iubirii de limbă din inimă soților și a fiilor nostri în veci să nu se stingă.

Dragi surori, femei române, dacă am negles ceva, acum cu puteri îndoită la lucru!

Pișcolț, 1 Octomvrie 1893.

Cornelia Sădean născ. Bandici.

Din parlamentul maghiar.

În ședința a treia a desbaterilor asupra răspunsurilor regești a ținut deputatul Iuliu Horváth un discurs, care a durat aproape două ore.

Iuliu Horváth își începe discursul desfășurând atitudinea presei. Nu e adevărat, că răspunsurile regești au fost folosite de opozițiune pentru scopurile ei, căci opoziția n'are lipsă de așa ceva. Națiunea maghiară a fost învinovățită de șovinism nu numai în ziarle din țeară, ci și din străinătate. Vorbitorul nu se teme de acușățiuni, ci numai de calumniile (?). Trebuie să pășim cu energie în contra acestor uneltiri ale foilor germane, franceze și slave. E datoriar reprezentanților oficiali ai Ungariei din străinătate de a ne scuti de astfel de calumnii.

Horváth citește unele pasaje din ziarle românești, care se declară foarte mulțumite cu răspunsul dela Boroș-Sebiș, deoarece aici s'a condamnat șovinismul maghiar. Această acușă ce o auzim de 15 ani dela presa din străinătate, am trebuit acum să o auzim din gura Domnitorului. Ministrul a zis ieri, că e vorba numai de niște agitatori, masa cea mare a Românilor e liniștită. Dar s' „mi-se” arête afară de Moldovă Gergely un singur Român, care s' „și” ridicat vocea în contra agitațiunilor? Politica de împăcare a lui Ludovic Mocsáry a fost rea, dar a fost de bună credință. Guvernul nu face nimic, ci ascunde ranele.

Oratorul zice, că încă în 1888 a atras atențiunea guvernului, că sînt în țeară regiuni întregi, unde statul ungar nu are nici un organ de încredere. În Ungaria nu e nici un om politic, care să nu dorească prosperarea Românilor (Prin înfundare în temnițe și amenzi în bani. Red. „Trib.”); chiar opoziția, care e învinovățită de șovinism, a luptat totdeauna pentru interesele adevărate ale Românilor. (*Risum teneatis*. Red. „Trib.”) Vorbitorul citește dintr-o broșură, pe care a scris-o el în 1886, un pasaj, în care se zice, că mulțumirea Românilor este un interes maghiar. Legea pentru kisdedőv-uri a fost numai un mijloc, pentru-ca să-și câștige popularitatea; nu s'a lucrat în mod corespunzător; tocmai în ținuturile naționalităților lucrurile stau și mai rău, ceea-ce la Români

au mărit nemulțumirea și iritarea. E o politică rea aceea de a ține pe Români în neștiință. Mare rensens a cauzat dispozițiunea legală că acei învățători români, care nu știu ungurește, să nu capete diplomă. Vorbitorul zice, că el știe o mulțime de învățători, care nu știu nici un cuvânt ungurește, și totuși au primit diplome. Ministrul de interne n'a observat legea asupra înținerilor, căci altminterlea nu ar fi putut permite conferența Românilor în Sibiu.

În fine Horváth vine la cuvintele de „mistificare” și „promisiuni goale”, rostite de Maiestatea Sa. El zice: Este gravaminos, că învinuiri generale sînt rostite de primul gentilom al țerii, de primul gentilom din lume, de Regele nostru. Unde e gentilomul, care să cuteze a rosti într-o sală cuvintele grave: „Voi amăgitori ai poporului! Voi șarlatani!” Care gentilom o face aceasta? Va să zică a dat M. Sale un asemenea sfat, pe care nimeni nu îndrăznește a-l da unui gentilom. (Aplauze furtive în stînga.) Cu privire la acei amăgitori ai poporului nenumiți, și șarlatani, trebuie trași la răspundere din motivul, că ei au vătmătat autoritatea Regelui, ear nu a țerii. Autoritatea națiunii e intactă; autoritatea M. Sale a fost însă vătmătată. Acestea le-am desfășurat pentru-ca între națiune și Rege să nu domnească discordie, ci armonie. Vorbitorul declară, că se alătură la proiectul de adresă al contelui Apponyi.

Ministrul contele Csáky ia cuvântul, ca să facă unele observațiuni cu privire la cele zise de Horváth despre asilurile de copii. Legea cu privire la acestea se execută numai de un an și în acest timp scurt nu s'au putut înființa asile de copii. (Aprobări în dreapta.) Când a apărut Replica română, încă nici nu se începuse cu executarea legii pentru asilurile de copii; atacurile Replicii în contra acestei legi au fost numai pure pretexte; când legea va fi executată, atunci va urma și o desavurare strălucită a acelor atacuri. (Aplauze în dreapta.)

La finea ședinței deputații Oszkár Ivánka și Árpád Vályi au prezentat două interpelațiuni asupra oprii exportului de nutreț, ear deputatul Adam Horváth o interpelațiune asupra exceselor dela Oradea-mare. (Afacerea între doi funcționari de acolo, care au bătut pe ziaristul Ujlaki în curtea teatrului. Red. „Trib.”)

Presă maghiară și discursul lui Hieronymi.

Corurile de admirațiune cântate din toate părțile eroului zilei, ministrului Wekerle, încă n'au încetat. Se cântă mai departe, dar printre fumul eșit din atâtea cădelnițe se observă indispozițiunea cântăreților: cântarea nu vine dela inimă, ci e poruncă să cânte și cântarea aceasta îngroapă deja aspirațiuni maghiare.

Foarte semnificativ e primul lui „Pester Lloyd” din 8. I. c.

După-ce într-o lungă introducere iubilează că întreg parlamentul a înțeles momentuositatea cestiunii și fără deosebire de partid s'a aruncat la picioarele lui Hieronymi, spune că 26 de ani a crezut guvernul maghiar și legislativă, că instituțiunile „liberale” maghiare și activitatea spontană a societății maghiare vor împăca naționalitățile și le va lega de ideea de stat maghiar. Așteptările lor nu s'au dus în deplinire. Și ministrul și parlamentul a recunoscut această răătăcire și în recunoașterea asta află garanția cea mai mare, că dispozițiunile pozitive ce se vor lua vor duce la scopul dorit. Vine apoi la cestia de bani și spune că dispozițiunile preferate de Hieronymi costă mulți bani, îi prestau însă bucuros, căci la binele țerii duc.

Însă nu aici e pericolul principal.

Pericolul zace altundeva — pe terene unde partidele politice și opiniunea publică nu pot să-și valideze abnegațiunea în direcțiune pecuniară. Mai întâiu vine întrebarea ce putem aștepta cu drept dela naționalități în privința ideii de stat maghiar. Dacă se așteaptă dela ei abnegarea rasei lor-etnografice, părăsirea de bunăvoie a limbii lor, contopirea imediată și completă în maghiarime — apoi se pretind lucruri care contrazic și dreptul și logicele legilor naturale. (Mulțumită Domnului că vă vedeți și voi odată lungul nasului! Red. „Trib.”)

A pretinde ca compatrioții români să se culce ca Români și să se scoale ca Maghiari neași este o ineptie. Fantăști singuratici pot visa asta, o politică rațională însă nu. Dreptate a avut deci ministrul când a pretins ca fiecare fiu al patriei fără deosebire de na-

ționalitate să fie fiu fidel al patriei și să concure din răspuneri la întărirea statului maghiar. A pretinde atât e just, mai mult însă — *cel puțin de present* — nu putem pretinde. Nici o lege de a noastră nu voește să-i desbrace de individualitatea lor, să-i o desvoalte liber sub ocrotirea ideii de stat maghiar (ce zăpăceală de noțiuni! Red. „Trib.”) instituțiunile liberale ale țerii le stau într'ajutor.

Cu cestiunile acestea trebuie să vină în clar publicul maghiar și opinia publică.

Naționalitățile au datorință să recunoască în întreaga sa întindere ideea de stat maghiar; da au și dreptul să-și desvoalte limba și obiceiurile strămoșești între limitele legilor. Să se pretindă dela ei ca să-și împlinească datorința dar să li-se permită ca să-și exerciteze și dreptul: pe calea de mijloc între drept și datorință se va pute începe acțiunea de împăcare.

După-ce mai debitează astfel de nostimade, care luminează pe deplin situațiunea încercată a celor dela putere, termină plin de credință, că acum după-ce a făcut guvernul și parlamentul maghiar primul pas de împăcare, Români vor primi mâna întinsă, vor părăsi pasivitatea și de pe tribuna parlamentului maghiar vor căuta să saneze și celelalte mici neînțelegeri ce mai sînt.

Frumos își mai imaginează fantasia maghiaro-jidană treaba asta!

„Pesti Napló” din 7 Oct. publică un articol intitulat „Să împărțim din nou cărțile!” Constată că guvernul și societatea maghiară a jucat cu cărți false dela 1867 până astăzi, dacă voesc deci să nu peardă jocul, trebuie să se alature lui Hieronymi, să amestece din nou cărțile și să joace cinstite. Vorbe, vorbe și ear vorbe! Ungurii vor juca vre-odată cu cărți cinstite, joc cinstit! Acum fiind în strimțorare, promit cer și pământ, după-ce se vor descurca prinzându-ne pe cleiu — să vezi apoi ear jocul cel vechiu — de-a „ideea de stat maghiar”.

Trecut-a baba cu colacii!

CRONICĂ

Numiri. Au fost numiți: Notarul Gavril Antalffy dela tribunalul reg. din Ciuc-Sereda subijde la judecătoria, cerc. din Ciuc-Sănmărtin, controlorul George Tofan dela oficiul loteriei de aici în aceeași calitate la oficiul loteriei din Budapesta.

O întîmpinare. Dl Augustin Rubenescu din Arad ne trimite o întîmpinare la corespondența publicată în nrul 211 al „Tribunei” sub titlul: „Femeile noastre și limba română” subscrisă de dl A. Vlad. În acea corespondență s'a zis că fiica dlui Rubenescu, Augusta, a scris o foită în „Arad és Vidéke”. Dl Rubenescu declară, că fiicele sale atât Augusta cât și Aurelia (măr. Păcătan, preoteasă în Bănat-Comlos) s'au bucurat de o creștere națională românească; că au cercetat școale străine nu e vina lor, nici a d-sale, ca părinte, ci este lipsa de școale mai înalte de fete, atunci când dînsul s'a stabilit la Arad în anul 1881. Școala reuniunii femeilor române s'a înființat numai în toamna anului 1890. „Dl Vlad s' „și” iee osteneala”, zice între altele dl Rubenescu, „să răfoască paginile revistei „Familia” dela 1889 încoace și va găsi acolo mai multe piese de interes specific român, scrise de fiica mea Aurelia...”

„Passirschein”-ul lui Wekerle. Deputatul Pázmány a întrerupt pe ministrul-president Wekerle în ședința de Vineri a parlamentului maghiar cu cuvintele: „Passirschein-ul dela Güns”. Se zice că Wekerle ar fi primit în Güns un „passirschein” în limba germană, pentru-ca să viziteze manevrele. Ministrul-president contestă aceasta, dar când Pázmány arête o scrisoare, în care trei domni declarau că au văzut acest „passirschein”, zise că a avut un astfel de „passirschein” pentru trăsura sa, ear nu pentru persoana sa.

Kultur-egylet-ul și armata. Kultur-egylet-ul din Cluj a cerut ministrului de honvezi permisiunea, ca și persoane militare din armata de honvezi să poată intra ca membri în sinul acelei reuniuni. Foile maghiare anunță cu bucurie că ministrul a satisfăcut cererii reuniunii „patriotice”, permițând ca membrii activi ai honvezimii și gendarmerei să poată intra în sinul reuniunii fără a fi de lipsă pentru aceasta o încheviare prealabilă. O asemenea cerere a adresat reuniunea și ministrului comun de războiu în privința armatei comune. Nu cumva vrea Kultur-egylet-ul să propage maghiarizarea și în armata comună?

Accident. Alaltăieri dimineața s'a spăriat pe piața lernelor calul dela o căruță încărcată cu sticle de sifon, în vreme-ce vizitiul era ocupat într-un restaurant. Calul spărios a pornit în goană mare către edificiul direcțiunii financiare isbindu-se în niște grămezi de peatră, unde căruța s'a răsturnat spărgându-se o mulțime de sticle.

Pașa din Seghedin. Ziarului „Pester Lloyd” i-se scrie din Seghedin următoarele: Un arestant eliberat ridică în contra direc-

Sibiiu, 5 Octomvrie 1893.

Prima fabrică de bere din Transilvania
a moștenitorilor lui
IOAN HABERMANN
SIBIU.

[2278] 2—3

Întreg profitul în favorul asiguraților.

Cel mai mare și mai bogat institut
de bani din lume.

Capitalul de asigurare:

907

milioane
franci.

Asigură pe
vieată pe lungă cele
mai diferite și mai
favorabile modalități.

Cu prospecte și cu informațiuni mai îndetailate servește

Erdélyrészi aligazgatóság

Kolozsvártt

sau agentia din loc

SIEBENBÜRGER VEREINSBANK

SIBIIU.

[963] 23—50

Devenind vacant postul de **subcomptabil** la institutul de credit și economii „Arieșana” prin acesta se escrie concurs până la termenul de **31 Octombrie st. n.** a. c. Beneficiile împreunate cu acest post sînt: salar anual fl. 400, solvinzi în rate lunare anticipative, și dreptul la tantiema oficialilor.

Doritorii de a dobândi acest post au a-și instrua cererile lor cu documentele necesare la știința de contabilitate de bancă, și a le trimite la direcțiune până la termenul sus indicat, cele intrate după termen nu se vor lua în considerare.

Noul ales numai după serviciul de un an va fi confirmat definitiv în postul său.

Turda, 7 Octomvrie 1890.

Directiunea.

Prin care din partea comitetului a corporațiunii grănițerilor dobreni din H.-Dobra, comitatul Hunedoarei se aduce la cunoștința publică că cu 2 Noemvrie st. n. 1893 la 9 oare dimineața se vor exarênda pe calea publică următoarele obiecte și drepturi regale pe durata de trei ani consecuți (următori) începând dela 1 Ianuarie 1894 până 31 Decemvrie 1896, și adică :

1. Dreptul regal de tirg, și adevă :
stringerea de vama tirgului conform tarifei
aprobatе din partea înaltului minister ;
2. Două mori pe rîul Dobrei, care
numai împreună se exarîndează ;
3. Ierngulia vacilor ;
4. Făuria situată în piață ;
5. Măcelăria situată în piață ;
6. Casa dela Criste Adam (cred.) ;
7. O casă în piață cu mai multe
piese.

Condițiunile de licitațiune referitoare la fiecare obiect se pot vedea în cancelaria corporațiunii în intervalul dela publicare până la licitațiune ori-si-când.

H.-Dobra, in 6 Octomvrie 1893.

Ioan Herbay,
locotenent în pensiune și președinte.

DESTILAT DE VIN.

Adevărat numai
CU CAP DE NEGRU,
a se păzi de falsificate!

*De vânzare:
în prăvăliile de coloniale
și
delicatese cele mai de frunte,
la droghuerii,
farmacii,
cafenele și cofetării.*

În Sibiu la: [2047] 6—20
Francisc I. Wagner și I. B. Misselbacher sen.

Deposit general la:
Dnii PFAU & Comp., FIUME.

pe liniile orientale ale căii ferate de stat r. u. valabil din 1-a Maiu 1893.

Copsa-mică—Sibiu—Avrig—Făgăras.

[illegible]

Editura și tiparul Institutului Tipografic în Sibiu, sub responsabilitatea lui Ioan Popa Necșa.